

Урок Соборності «Єднання заради Незалежності»

Мета: Поглибити знання учнів про історію виникнення свята Соборності України. Пригадати ст. 20 Конституції України. Ознайомити з цікавими фактами про Україну. Виховувати патріотичні почуття та повагу до державної атрибутики. Викликати інтерес до вивчення історії України.

Обладнання: Державна символіка, Конституція Україн.

Хід уроку

Це свято відзначаємо щороку в день проголошення Акту возз'єднання Української Народної Республіки й Західно-Української Народної Республіки, що відбулося в 1919 році. Офіційно в Україні День Соборності відзначається з 1999 року.

Історія

У тяжкій і тривалій боротьбі за національне визволення, утвердження власної державності наш народ не раз переживав як гіркі, так і радісні події. Одна з таких сторінок нашого минулого - боротьба українського народу за соборність своїх земель.

Так вже розпорядилась історія, що упродовж століть наш народ та землі України були розрізнені, належали до інших держав: Російської імперії, Польщі, Австро-Угорщини. Тож споконвічною мрією українців було об'єднання розрізнених частин України в межах однієї держави. Західноукраїнські землі входили до складу Австро-Угорщини, але, на відміну від східних земель, тут українці мали ряд політичних свобод і всебічно розвивали культурне та громадсько-політичне життя.

З початком Першої світової війни у Галичині було створено Головну Українську Раду (пізніше - Загальна Українська Рада), яка відстоювала інтереси українців. 9 жовтня 1918 р. на засіданні австрійського парламенту майбутній глава уряду ЗУНР К.Левицький висловив загальне прагнення галицького народу до Києва. 20 жовтня 1918 р. на багатотисячній маніфестації у Львові відомий західноукраїнський політичний і громадський діяч С.Вітик закликав до негайної злуки з Великою Україною.

Підвищений інтерес до соборності серед громадсько-політичних діячів Галичини був не випадковий. Передбачаючи швидкий занепад Австро-Угорщини, українці боялися, щоб Галичина не відійшла до складу Польщі. Тому 18-19 жовтня 1918 р. у Львові відбувся з'їзд політичних і громадських діячів українських земель у складі Австро-Угорської імперії, на якому було створено Українську Національну Раду. З'їзд від імені Ради видав постанову, яка окреслювала українську етнічну територію в Австрії та зазначала, що "...ця українська національна територія стає українською державою". На жаль, така заява не мала практичного значення, і важлива лише як вияв політичної думки і волі українців Галичини.

У середині листопада 1918 р. Австро-Угорська імперія розпалась під впливом революційних подій у країні. І вже 1 листопада війська Української Національної Ради захопили Львів, проголосивши створення Української держави. А 13 листопада за новоутвореною державою закріпилася назва Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР). Тож одним із найважливіших завдань уряду ЗУНР було об'єднання усіх українських земель в одну державу. Але поки гетьман Павло Скоропадський володарював у Києві, ця мета була недосяжною.

Ситуація змінилася, коли на зміну гетьманату до влади прийшла Директорія, було відновлено Українську Народну Республіку та її закони. Як можна було сподіватись, Директорія поставилась дуже прихильно до ідеї соборності. Як наслідок ініціатори об'єднувчого руху представники Державного Секретаріату ЗУНР - Дмитро Левицький, Лонгин Цегельський, члени Директорії Володимир Винниченко, Симон Петлюра, Панас Андрієвський, Федір Швець 1 грудня 1918 року підписали у Фастові передвступний договір про наміри об'єднати населення і території обох утворень в одній державі. Обидва уряди зобов'язувалися в найкоротший час здійснити це об'єднання. Даний договір, викликавши схвалення українського загалу, став, по суті, першим і основним актом соборності. Після нього значно активізувалася боротьба за ідейно-політичну і територіальну консолідацію українців усіх земель. Перше рішення у цьому напрямі зробила Українська Національна Рада, яка 3 січня 1919 року одностайно прийняла ухвалу про злуку Західноукраїнської Народної Республіки з Українською Народною Республікою.

Об'єднувчий рух, який наприкінці 1918 - початку 1919 року охопив майже всю Україну, досяг свого апогею і в двадцятих числах січня перемістився в столицю УНР. Київські видання друкували численні статті, інформації, інтерв'ю,

присвячені об'єднанню українських республік.

Директорія і Рада Народних Міністрів призначили урочисте святкування об'єднання УНР і ЗУНР на 22 січня. Мабуть, це було не випадково, бо вказаний день збігався з річницею історичного IV Універсалу Центральної Ради, згідно з яким УНР проголошувалась самостійною, незалежною державою. Отже, він мав стати днем подвійного всенародного свята - Незалежності й Соборності.

І ось настав день, за який українці боролись упродовж багатьох століть. Уранці 22 січня біля святої Софії було велелюдно. Вхід з Володимирської вулиці прикрашала тріумфальна арка з гербами історичних земель України. Під звуки оркестру крокували військові підрозділи. Урочистості розпочав заступник президента ЗУНР Лев Бачинський, який нагадав про традицію "одного нерозривного тіла" від Володимира Великого до "великих гетьманів". Держсекретар Лонгин Цегельський оголосив вірчу грамоту президії Української Національної Ради й передав її голові Директорії Володимиру Винниченку, який привітав галицьких делегатів, наголосивши на непересічному значенні Акта соборності. Представник Директорії Федір Швець виголосив великі слова:

"Віднині зливаються в одно віками відділені одна від одної частини України - Галичина, Буковина, Закарпаття і Придніпрянська Україна - в одну Велику Україну... Віднині український народ, звільнений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднати всі зусилля своїх синів для створення нероздільної незалежної Української Держави на добро і щастя українського народу".

Усвідомлюючи суспільно-політичне значення цієї події, керівництво Директорії подбало, щоб прийняття Акту Злуки стало величною маніфестацією єднання східних та західних українських земель, днем народження єдиної незалежної соборної держави. Сценарій урочистостей розроблявся під керівництвом міністра освіти Івана Огієнка, а режисурою опікувався корифей українського театру Микола Садовський. Особливої значущості події надавала присутність усього керівництва УНР, представників ЗУНР, делегатів Трудового конгресу, духовенства, військової старшини, іноземних дипломатів та великої кількості людей. Це була велика, урочиста, єдина в своєму роді історична маніфестація братерства українського народу. Вона не лише справила велике враження на всіх учасників, але й почала нову добу в житті народу. Ця заява єдності всього народу назавжди знищила штучно збудований фізичний і духовний кордон між його гілками. З того часу вже стали марними спроби наново поставити той штучний кордон. І в цьому велика заслуга творців Акту Соборності 22 січня 1919 року.

Таким чином, вперше за шістьсот років був зроблений серйозний крок до об'єднання більшості етнічних українських земель в єдину державу. На жаль, у тих складних внутрішньо- та зовнішньополітичних умовах так і не вдалося завершити об'єднання порізаних частин України. Вже через кілька місяців після проголошення об'єднання більшовики захопили Київ, Східну

Галичину окупували поляки, Буковину - румуни, а Закарпаття - Чехословаччина. Велику шкоду соборності завдав і внутрішній стан українства: розкол на непримиренні політичні табори, міжпартійна і внутрішньопартійна боротьба, громадянська війна на Наддніпрянщині та ін.

Так, тоді, в 1919-му, Україна не змогла відстояти свою незалежність. Однак, незважаючи на невдале завершення об'єднання двох республік, значення Акта надзвичайно важливе, оскільки він наочно показав безперспективність спроб роз'єднати український народ, протиставити українців один одному, змусити їх служити чужим для них інтересам. Він став етапом становлення і розвитку української державності. Перший Президент Української Народної Республіки Михайло Грушевський зазначав: "Які б тяжкі проби не судила переходити Україні й українському народові історична доля, які пертурбації не лежали б ще перед ними, великі часи Української Центральної Ради і її акти зостануться великою епохою їх розвою, твердою підставою національного будівництва". Об'єднавча акція 1919 року залишила глибинний слід в історичній пам'яті українців. Справжню єдність народу у боротьбі за незалежність продемонструвала світові Україна 21 січня 1990 року. Так, знаменним етапом піднесення духу свободи став "живий ланцюг" між Києвом і Львовом, коли 21 січня 1990 року тисячі українців взяли за руки на згадку про проголошення Акту Злуки. Ось як описував ті події один із учасників: "Живий ланцюг справив на мене неповторне враження. Народ був у надзвичайному піднесенні, навкруги дзвеніли патріотичні пісні. Раз у раз лунали здравиці на честь українського народу. Над головами у височині витав дух свободи".

Ця акція прискорила розпад СРСР і здобуття національної незалежності, бо переконливо засвідчила духовну єдність східних і західних регіонів України. Утворення незалежної Української держави в 1991 році знаменувало початок якісно нового етапу в утвердженні суверенітету і соборності українських земель. Винятково важливим політико-правовим чинником на цьому шляху стали результати загальноукраїнського референдуму 1 грудня 1991 року, в ході якого за підтвердження Акта проголошення незалежності України висловилося 90,92 % виборців.

День Соборності України почали відзначати на державному рівні з 1999 року, коли був підписаний відповідний Указ Президента України. Згідно з цим документом 22 січня - день, коли був проголошений в 1919 році Акт Злуки, встановлено Днем Соборності України.

Ніби звертаючись до нас, один з творців Акту Злуки, державний секретар ЗУНР Лонгин Цегельський говорив про день 22 січня: "Це така дата, що її виучувати будуть напам'ять українські діти грядущих поколінь побіч таких дат, як дата Хрещення Русі, як битва над Калкою, як битва під Полтавою або зруйнування Січі". Його слова стали справді пророчими.

22 січня 1973 року в Чорткові на Тернопіллі гурт молоді під орудою

Володимира Мармуса вивісив жовто-блакитні прапори (за що хлопців ув'язнили в радянському концтаборі).

22 січня 1978 р. на знак протесту проти російської окупації біля могили Тараса Шевченка в Каневі спалив себе Олекса Гірник із Калуша.

22 січня 1990 року сотні тисяч українців узялися за руки, утворивши "живий ланцюг" від Києва до Львова, на згадку про проголошення Акту Соборності.

Робота з Конституцією України

Стаття 20 Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України.

Державний Прапор України - стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтою кольорів.

Великий Державний Герб України встановлюється з урахуванням малого Державного Герба України та герба Війська Запорізького законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Головним елементом великого Державного Герба України є Знак Княжої Держави Володимира Великого (малий Державний Герб України).

Державний Гімн України - національний гімн на музику М. Вербицького із словами, затвердженими законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Опис державних символів України та порядок їх використання встановлюються законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Столицею України є місто Київ.

Вікторина

1. Назвіть один із найдавніших знаків, який є гербом України.

(Тризуб)

2. Коли було прийнято постанову про Державний прапор України і якого він кольору?

(28 січня 1992 р., жовто-блакитний)

3. Як називається Гімн України?

("Ще не вмерла Україна")

4. Хто є автором слів Гімну України?

(Павло Чубинський)

5. Назвіть український Національний герб.

(Тризуб)

6. Назвіть найбільшу святиню українського народу в музичній символіці.

(Гімн)

7. Назвіть композитора, який вірш П. Чубинського поклав на музику, цей твір

невдовзі став гімном.
(Михайло Вербицький)